

području komune Ogulin. Autor knjige, M. Sobolevski, ograničio se na prikaz razvoja ustanka 1941. godine na području bivše općine Drežnica i okolnih naselja — prije svega Jasenka — koja su bila vezana uz Drežnicu kao ustanički centar, a koji se u tome kraju razvijao u tijesnoj vezi s ustankom u Hrvatskom primorju i Gorskom kotaru.

Knjiga pored Napomene izdavača, Predgovora i Uvoda (str. 5—15) sadrži Bilješke (str. 78—85); popis nosilaca »Spomenice 1941« iz Drežnice, Jasenka, Musulinskog potoka, Vitunja, Gomirja i Ogulina (str. 91—96); popis žrtava fašističkog terora iz Drežnice, Jasenka, Musulinskog potoka, Vitunja, Gomirja i Ogulinskog Hreljina iz 1941. godine (str. 97—100) i bogat slikovni prilog: fotografije učesnika ustanka (bez paginacije).

Glavni tekst podijeljen je na ova poglavlja: Osnivanje partijske organizacije u Drežnici (str. 15—18); Štrajkovi u Jasenku (str. 18—21); Aprilski rat i njegove posljedice (str. 21—27); Pripreme za ustanak (str. 27—32); Naoružanje partizanskih logora (str. 32—33); Prve akcije drežničkih partizana (str. 33—36); Ponovo je izabran Mjesni komitet KPH za Drežnicu (str. 37—40); Narodni sud je odlučio (str. 41—45); Drežnica je slobodna (str. 45—50); Izdavanje lista Drežnički borac (str. 50—53); Ofenziva na slobodnu Drežnicu (str. 53—58); Talijani su počeli s istragom (str. 58—59); Devet smrtnih osuda u Jasenku (str. 59—60); Strijeljanje na Bukovniku (str. 60—61); Obnavljanje narodnooslobodilačkog pokreta u Drežnici (str. 61—66); Osnivanje partizanskog logora u Jasenku (str. 67); Oružane akcije bataljona »Marko Trbović« u prosincu 1941. godine (str. 68—70); Jedan proglas ustaških vlasti (str. 70—71); Oslobođenje Jasenka (str. 71—73); Formiranje Kotarskog komiteta KPH i kotarskog rukovodstva SKOJ-a za Ogulin u Drežnici (str. 73—75) i Uspostava narodne vlasti (str. 76—77).

Vrijednost je ovog rada u prvom redu u objavljivanju dosad neobjavljene izvorne građe (naročito sje-

ćanja mnogih preživjelih učesnika u ustanku 1941. godine, koje je sam pisac anketirao) što prema riječima samog autora ima »višestruko značenje, pogotovo ako to utječe na mijenjanje dosad prihvaćenih ocjena pojedinih događaja«.

Narcisa Lengel-Krizman

MIHAEL SOBOLEVSKI, Ogulinski proces Josipu Brozu 1927, Ogulin 1968.

Nizu radova izašlih posljednjih godina povodom tridesetogodišnjice dolaska Josipa Broza na čelo KPJ pridružuje se i knjiga M. Sobolevskog u kojoj je autor pokušao osvijetliti neke značajne događaje iz povijesti revolucionarnoga radničkog pokreta na području Hrvatskog primorja i u kojoj je prikazao, na temelju dosad objavljene i neobjavljene izvorne građe, suđenje Josipu Brozu 1927. godine zbog njegove političke aktivnosti na tom području.

Navedeni rad pored glavnog teksta: Ogulinski proces J. Brozu i grupi primorskih komunista i simpatizera KPJ 1927. godine (str. 9—25), sadrži Predgovor; sjećanje dra Pavla Gregorića (umjesto uvoda) na susret i rad s J. Brozom u Kraljevici (str. 7—8); Bilješke (str. 26—29); Izbor dokumenata i građe — ukupno 19 (str. 33—79) i slikovne priloge (bez paginacije).

U knjizi autor pobliže opisuje provalu u partijskim organizacijama Kraljevice, Bakra i Hreljina, do koje dolazi sredinom srpnja 1927. godine, hapšenje istaknutih aktivista tog područja, a zatim i hapšenje J. Broza i dra M. Delića (16. VII 1927) u Zagrebu, budući da je J. Broz u to vrijeme već napustio Kraljevicu u kojoj je boravio u vremenu od rujna 1925. do listopada 1926. godine, zatim boravak svih uhapšenih u zatvoru Sudbenog stola u Ogulinu (Frankopanska kula), puštanju J. Broza iz zatvora (21. VIII 1927) s time da mu je omogućeno da se brani iz slobode, tok

sudskog procesa J. Brozu i drugovima (25—28. X 1927) na kome je, među ostalima, J. Broz bio osuđen na kaznu od sedam mjeseci zatvora, ali koja je kasnije (10. XI 1928) na osnovi žalbe smanjena na pet mjeseci, s tim da se u tu kaznu uračuna i već izdržani boravak u ogulinskom zatvoru. No, Josip Broz je u međuvremenu bio uhapšen u Zagrebu (4. VIII 1928) i na završetku tzv. Bombaškog procesa osuđen na pet godina robije. Nakon izdržane petogodišnje robije (u Lepoglavi i Mariboru) doveden je u Ogulin (prosinac 1933) da — i opet u Frankopanskoj kuli! — izdrži preostalu kaznu od tri mjeseca i 24 dana s ogulinskog procesa.

Vrijednost spomenutog rada nije samo u detaljnoj rekonstrukciji kako i zašto je došlo do hapšenja J. Broza i ostalih primorskih komunista ljeti 1927. godine nego i u analizi dokumenata iz tog vremena. Za neke je od njih autor dokazao da su pogrešno datirani, pa se zato do sada na temelju toga smatralo da je do provale i hapšenja komunista i simpatizera u Kraljevici, Bakru i Hreljinu došlo 11. i 12. VI 1927, iako je to zapravo bilo u srpnju iste godine. Osim dokumenata, autor u svojoj knjizi donosi i kraće izvode iz štampe koja je u ono vrijeme donosila vijesti o toku spomenutog procesa komentirajući ga prema osnovnoj orijentaciji pojedinog lista (Obzor, Borba, Novosti, Organizovani radnik), čime taj rad dobiva još više na svojoj vrijednosti.

Narcisa Lengel-Krizman

Dušan Bilandžić, BORBA ZA SAMOUPRAVNI SOCIJALIZAM U JUGOSLAVIJI 1945—1969, Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske Zagreb 1969.

Kao što sam autor u predgovoru kaže, ovaj je pregled zamišljen kao nastavak djela »Komunistički pokret i socijalistička revolucija u Hrvatskoj« (Zbornik radova više pi-

saca, a izdao ga je isti izdavač). No, iako je prvobitna namjena i zamišao ovog rada bilo to da se govori samo u razvoju revolucionarnog radničkog pokreta od 1945—1969. godine u SR Hrvatskoj, autor je smatrao da se ne može odvojeno razmatrati specifične elemente razvoja društvenog sistema jedne republike, već da se jedino može govoriti o razvoju jedinstvenog sistema.

Pisac, također, opravdano smatra da se njegov rad ne može uvrstiti među historiografske preglede, jer je vrlo teško donositi sudove o tako bliskim i nedavnim odlukama, događajima i društvenim procesima. Pogotovo se ne mogu donositi historiografske ocjene, jer su još uvijek neki procesi u toku.

I pored svih ograda, djelo Dušana Bilandžića je u svakom slučaju zanimljivo. Knjiga donosi niz pojedinosti, posebno u razvoju KPJ, i na plastičan način osvjetljava nama najbliže razdoblje odluka, rada i napora KP, odnosno SKJ. Naravno, zbog nedostupnosti nekih izvora nije bilo moguće u potpunosti donijeti pregled, mišljenje i ocjene svih procesa u našem poslijeratnom razvoju.

Dušan Bilandžić je u svom izlaganju podijelio razdoblje naše najnovije historije na pet manjih cjelina, pri čemu je istakao njihove najbitnije karakteristike; on je pri tome ukazao na razvoj socijalnih, političkih i ekonomskih procesa.

U prvim danima formiranja, razvijanja i učvršćenja narodne vlasti, o teškoćama u obnovi i izgradnji zemlje, zatim o položaju Jugoslavije na međunarodnom planu — govori se u prvoj cjelini.

Petogodišnji plan (industrijalizacija i elektrifikacija zemlje), administrativni sistem upravljanja, pritisak s Istoka, ekonomska i politička blokada — preokupacija su i duće autorove cjeline.

U trećoj cjelini D. Bilandžić izlaže prve korake u samoupravljanju, društveno-ekonomskim odnosima u razdoblju od 1952—1954, konstituiranje komunalnog sistema i stagnacije procesa deetatizacije.

O borbi za koegzistenciju i mir, o ekspanziji privrede, o novom pro-

KRČKI ZBORNIK

2

**KRK
1971**

KRČKI ZBORNIK

POVIJESNOG DRUŠTVA OTOKA KRKA
PODRUŽNICE POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

SVEZAK 2

Urednički odbor:

dr BRANKO FUČIĆ
PETAR STRČIĆ (glavni urednik)
RIKARD ŽIC
RUDOLF ŽIC

Ovaj je svezak uredio:

PETAR STRČIĆ

Slika na koricama: MILA KUMBATOVIĆ (Motiv grba Omišlja)